

TOOLISTE

1932
AUGUST

HAAI

*maailm
on
meiel*

Ametiühinglased, töölised — presidendi vastu.

Kaitske kättevõidetud vabadusi ja õiguseid.

Ühine rinne tagurluse ja fashismi murdmiseks.

Seltsilised ja seltsimehed!

Aastaid tungib äärmine tagurlus kallale pärast maailmasõja kannatusi ohvritega vallutatud töölisklassi õigustele ja vabadustele. Osalt on reaktsioonil edu olnud — Itaalias, Ungaris, Leedus, Poolas jne., kus juba tegelikult hävitatud rahvaalitsuslik kord, osalt käib alles visa võitlus tagurluse ja töölisklassi vahel, nagu seda näeme Saksamaal, Soomes ja mujal. Moodsa reaktsiooni väliseks vormiks on fashism, marurahvuslik radikalism, mis petlikude ja puht demagoogiliste hüüdsõnade abil püüab rakendada tagurluse teenistusse ka proletaarlikke ebateadlikke kihte. Ja selles just peitubki selle liikumise suurim hädasoht, mida ei tohi silmast lasta ükski veendunud ametiühinglane.

Meil, Eestis seni õnneks pole veel avaliku elu pinnale tõusnud tõsisemat fashistlikku liikumist, mis Itaalia või Ungari eeskujul ähvardaks otsekohe vägivaldaga hävitada töölislükumist, eriti aga ametiühingulist koondumist, kui maha arvata nõndanimetatud „vabadus-sõjalaste“ aktsioonid, mis aga vähemalt esialgu ei väeri erilist tähelepanu.

Selle vastu ähvardab eesti töörahvast ja kogu töölisklassi hädasoht hoopis teistsuguse taktika valdkonnast, kihtide ja inimeste poolt, kes (vähemalt) esialgu ei taha tarvitada vägivalda, vaid loodavad omi reaktsioonilisi sihte teostada seaduslikul, legaalsel, rahvahäletuse teel.

13., 14. ja 15. augustil tuleb eesti parmpoolsete parteide poolt algatatud ning käiku saadetud meie praeguse põhiseaduse muutmise seadus rahvahäletuse korras otsustamisele.

Rahvas on meil seni maksva korra järgi riigi peremees, rahvas võib enamusega muuta meie põhiseaduslikku korda. Ja just sellepärast, ilma et Eestimaa Töölisühingute Kesklit tahaks siirduda poliitilise võitluse, eriti veel parteipoliitilise võitluse keerdude, peab ta tarvilikuks pöörduda kõikide ametiühinglaste ja kogu Eesti töölisklassi ning palgatööst elava rahva osa poole tungiva palvega, suhtuda põhiseaduse muutmisse äärmiselt tõsiselt ja vastutustundega.

Mis on meil kaalul?

Elame kapitalistlikus ühiskonnas. Kõiki selle korra puuduseid ja väärihõltsi saame tunda enda õlgadel äärmiselt kibedasti. Võitleme nende vastu seovõrd, kui meil on organiseeritud jõudu. Meid rõhub tööpuudus, paljade äärmine madalus, ettevõtjaskonna jõhkirus, ebatäiuslikud töökaitse seadused, halb sotsiaalne kindlustus. Kuid teadlikkude ja sihikindlate võitlejatena teame, et see kõik on võimalik ainult sellepärast, et meil ei ole veel küllalt tugevaid, asjatundlikke ning püsivalt

— massilisi organisatsioone. Meie praegu maksev põhiseadus võimaldab töölisklassile oma huvides teataval määral organiseerimise, ta kindlustab rahvale ja rahvaesindusele õiguste hulga, mida meie pole veel suutnud täiel määral ära kasutada.

Agas just nüüd, kus eesti töölisklass on sammumas oma organisatsioonilise tugevuse poole, mis ainuüksi tagab kõikide õiguste kasutamise, meilt tahetakse röövida praegune põhiseaduslik kord. 13., 14. ja 15. augustil on kaalul küsimus, kas eesti töölisklass tahab üksikõiksest vaadata pealt revolutsiooniliste saavutuste hävitamist, või võtta ise aktiivselt osa nende kaitsmisest.

Rõhutame veel, et praegune põhiseadus on töölisklassi huvide üldseisukohalt jäänud paberiliseks, aga realselt mõtlejatena meie ei saa selles süüdistada kedagi peale oma needt mineviku, mis ei andnud meie hulkadele ei traditsioone ega kogemusi oma õiguste täiemääraliseks kasutamiseks. Laseme aga kergesti oma käest võtta senisedki õigused, siis seda raskemaks muutub meie võitlus tulevikuks.

Eestimaa Töölisühingute Kesklit pöördub sellepärast kõikide ametiühinglaste, kõikide teadlikkude töölise ja kogu töötava rahvahulga poole tungiva nõudmisega:

meie ei järe üksikõikseks,

meie ei tohi milgil tingimusel jääda erapooletuks Eesti vabariigi põhiseaduse muutmise rahvahäletusel. Meie kohuseks on avalikult öelda, et need kihid, kes juba ammutanud Eesti iseseisvusest omale suuri isiklikke kasusid, kes kindlustanud omale tuleviku, kes saanud kõik, mida meie kehv maa ja loodus neile võimaldavad, kõik need tahavad nüüd peale saadud materiaalsete hüvede haarata ka poliitilised õigused oma kätte ning

muuta kehvad kihid oma orjadeks,
keda võiks käsitada oma heaksarvamise järgi.

**Põhiseaduse muutmise eelnõu näeb ette
täieliku presindendi võimu**

valitsuse kui ka rahvaesinduse üle. Kogu võim koondatakse ühe isiku kätte. Tulevikus ei oleks meil enam lootust ühtki seadust teostada oma esindajate kaudu rahvaesinduses, riigikogus, kelle otsuseid uue põhiseaduse järgi võib kinni pidada ja tühistada vabariigi president.

Sellepärast ametiühinglased, kuni meil on veel võimalus ja õigus kaasa kõnelda Eesti põhiseadusliku korra asjus, loogem kõik ühine rinne poliitiliste maailmavaadete üksikasjade peale vaatamata, et mitte võimaldada kodanlik-kapitalistlikul klassil läbisuruda oma tahet. See mis meile nüüd pakutakse rahvahäletuse kaudu pole ju tegelikult muud midagi, kui tagurlus ja fashism varjatud kujul.

Võtame selle vastu, laseme oma loiduse ja ükskõiksuse tõttu selle läbi viia, siis oleme andnud ära kõik need revolutsiooni saavutused, mille eest paremad ja aatelikumad meie hulgast langenud. Oleme andnud ära ka oma lähema tuleviku, igauks ka oma isiklikud huvid.

Kas tahame ja tohime seda teha? Meie ideaal on sotsialistlik valmistussüsteem, meie peame kindlustama igat sammu selle saavutamiseks. Kuidas tohiksime siis jääda loiuks Eesti vabariigi põhiseaduse muutmisel.

Eestimaa Töölisühingute Keskliit pöördub kõikide ausate, klassiteadlikkude proletaarliste hulkade poole üleskutsega:

Looge ühine rinne tagurluse ja meil tärgata ähvardava fashismi vastu.

Koonduge kõik vabaametühingute ümber!

Mõistke hukka riigi- ja seadusand-

liku võimu koondamine ühe isiku — presidendi kätte!

Tõstke esirinnale hulkade töö- ja teenistuse saamise õigus.

Nõudke kapitalismi asendamist plaanikindla sotsialistliku majandussüsteemiga!

Minge 13., 14. ja 15. augustil rahvahäälletusele ja laske häälletamiskasti sedel, millele trükitud sõna „vastu“.

Ärgu ühegi töölise hääl aidaku kaasa neile, kes tahavad meie põhiseadusliku korra muutmise kaudu hävitada Eestis töölisliikumist.

Meie sedel on see, kuhu trükitud sõna „VASTU“.

EESTIMAA TÖÖLISÜHINGUTE
KESKLIIT.

Töötud ja ametühingud.

Töötute küsimus on muutunud kapitalistlikkudes riikides tänapäeva peaküsimuseks. Samal ajal kui tööpuudus on lõonud vabisema kogu kapitalismi, takistab töötaolu ka ametühingute organisatsioonilist tööd ja edukat võitlust töölisklassi eest. Kõik abinõud tööpuudust kapitalistlikkude abinõudega pehmenada või pidurdada, ei ole seni annud tulemusi, sest tööpuudus on välja kasvanud kapitalistliku süsteemi sügavustest. Ja on tõestunud, et mida enam kapitalism läheb allamäge, nagu see praegu sünnib, seda enam laieneb tööpuudus. Tööpuudus ja töötute viletsused likvideeritakse vaid kapitalismi kukutamise ja sotsialistliku elukorralduse ülesehitamisega. Seepärast ka on ametühingute poolt peetava võitluse tulipunkti asetatud võitlus kapitalismi vastu ja sotsialismi eest, see on samal ajal võitluseks tööpuuduse ja sellest tingitud viletsuste vastu. Töötute juhtimine võitluses pisinõudmistele saavutamiseks, ei tohi olla ainsaks sihiks, vaid ülimalt sihiks olgu sotsialistliku korra eest peetava võitluse toetamine.

Tänapäeva töölisliikumise üldhuvid, kui ka iga üksiku töötü huvid ja ametühingute eneste huvid asetavad nõude, et võitlus tööpuuduse vastu ja töötute huvide kaitsmine peab seisma ametühingute tegevuses tähtsal kohal. Tööpuuduse vastu peetav võitlus ei tohi piirduda ametühingute resolutsioonide, märgukirjade, kavade, delegatsioonide saatmise ja ajakirjanduse vastavate artiklitega. Need kõik on küll tarvilikud olukorra selgitamiseks ja võitluse suuna määramiseks. Kõigis neis tuuakse hästi esile tööpuuduse põhjused, tööpuuduse ulatus, töötute viletsus ja olukorra pehendamiseks tarvilised nõuded ning ka nõuded selle kohta, kuidas raskest olukorrast välja pääseda. Kuid need kõik võivad jääda paberile ja paigutatatakse teostamatult arhiividesse, kui ametühingute poolt esitatud nõudmistele läbisurumiseks ei mobiliseerita

pisikeste ja suurte aktsioonide ning demonstratsioonide kaudu töölisklassi välisparlamentlikuks võitluseks. Tööpuuduse lahendamiseks peavad mobiliseerima aktsioonideks ja demonstratsioonideks töölolevaid kui töötäi töölisi esijoonel ametühingud, mis peavad tegema selleks vastavaid algatusi.

Ametühingutel tuleb silmas pidada, et ei katkeks nende ja töötute vahel organisatsioonilised sidemed. Seda on võimalik ära hoida, kui ametühingud oma võitlusega kaitsevad töölolevate kui ka tööta töölise huvisid. Kuid ametühingutes peab töötuil olema organisatsioonilise tegevuse võimalusi. Ei ole õige see kui töötuid liikmeid lastakse ametühingutest kergel käel lahkuda. Ei ole õige ka see kui tehakse takistusi töötute liikmeks võtmiseks. Tõsiasi on ju see, et siin võib raskusi tulla toetuskassade juhtimisega. Tõsiasi on aga ka see, et põhikirja normidega saab seda küsimust tarviliselt korraldada. Miski töölisliikumise põhimõte ei takista põhikirja muutmist läbiviimast, kui tegelik elu seda nõuab. Kord koostatud põhikiri ei ole ametühingude mingiks muutmatuks aktiks, vaid seda tuleb tarviduse korral töölisliikumise uutele nõuetele kohandada. Töötul peab olema ametühinguis organisatsioonilise tegevuse võimalusi. Kuna praegu tööpuudus on haaranud suure osa töötavast rahvast, siis ei või lasta puruneda sidet töötute ja ametühingute vahel, see oleks suureks kahjuks kogu töölisliikumisele ja nõrgendaks töölisklassi loogijõudu.

Kogu töölisliikumise, ametühingute ja töötute huvides on see kui ametühingud on töötute huvide kaitsjateks ja nende võitluse juhtijateks. Ametühingud kui kogemustega varustatud töölisklassi võitlusorganisatsioonid peavad tegema algatusi töötute nõuete esitamiseks ja nende läbisurumiseks. Töölolevate kui ka tööta töölise võitlus oma tänapäeva ja tuleviku eest peab jääma ühtlaseks.

Ametiühingute ühisaktsioon.

Töölisi varitseb üldine rünnak. — Pealetung tuleb tagasi lüüa.

Ametisseastunud valitsuse moodustamisel kodanlised erakonnad tõstsid ülesse tööliste ja teenijate palkade kärpimise — algust tahe- ti teha riigiteenijate palgakärpimisega, millele oleks järgnenud omavalitsuste ja era käitiste tööliste ja teenijate töötasu allasurumine. Esile kerkis veel esimesejärgu tarbeainete tollide tõstmine, palgaliste inimeste maksustamine kriisimaksuga jne. Mõningate tarbeainete, nagu suhkru, tolle ongi juba tõstetud.

E. Töölisühingute Keskliidu juhatus nägi eelpoolnimetatud algatustes tööliste vastu sihitud rünnaku signaali, et töötava rahva kulul teostada jõukamate rahvakihtide toetamist.

Selleks, et tagasi lüüa kodanliste erakondade poolt alatud ja töötava rahva vastu sihitud üldist rünnakut, E. töölisühingute keskliidu juhatus algatas kõigi ametiühinguliste keskorganisatsioonile ühisaktsiooni.

20. juulil toimus Tallinnas keskliidu ruumides palgateenijate ja tööliste organisatsioonide esindajate nõupidamine ühisaktsioonide ja lähema koostöö asjus. Nõupidamisest võtsid osa: E. Töölisühingute Keskliidu, Riigi- ja Omavalitsuseteenijate Keskliidu, E. Õpetajate Liidu, E. Raudteelaste keskuhingu, Posti telegraafi- ja telefoniteenijate keskuhingu, Riigi- ja omavalitsuseteenijate Tallinna Ühingu ja transporttööliste liidu asutava toimikonna esindajad, E. omavalitsuseteenijate Liidu esindaja ei saanud ilmuda nõupidamisele tehnilistel põhjustel.

Organisatsioonide esindajad kandsid ette informiooni liikmete meeleolust ja seisukohad koostööse puutuvates küsimustes. Üksmeelselt pooldati palgateenijate ja tööliste ametiühinguliste organisatsioonide koostööd palgateenijate ja tööliste majandus- ja sotsiaalpoliitilistes huvides.

Võeti vastu järgmine otsus:

Koosolek peab tarvilikuks palgateenijate ja tööliste organisatsioonide vahelise komitee loomise, mille ülesandeks oleks:

1) sidepidamine riigi- ja omavalitsuse ning erasutiste teenijate ja tööliste ametiühinguliste ning kutseliste organisatsioonide vahel majandus- ja sotsiaalpoliitilistes küsimustes;

2) ühisaktsioonide toimepanek teenijate ja tööliste majandus- ja sotsiaalpoliitilistes huvides — koosolekud, märgukirjad ja demonstratsioonid;

3) komitee tegevusest osavõtvate organisatsioonide algatuste toetamine.

Uue valitsuse deklaratsioonis oli palkade kärpimine sissevõetud varjatud kujul, sama võib öelda muudegi palgateenijaid puutuvate küsimuste kohta. Et selle üle selgust saada otsustati saata riigivanema ja majandusministri juure organisatsioonide ühine delegatsioon, millest võttis 2. aug. osa 7 organisat-

siooni esindajad. See on esmakordne juhus, kus palgateenijate organisatsioonid astuvad ühiselt välja.

Algul mindi majandusministri juure. Organisatsioonide esindajate poolt esitati ministri küsimus, kas ministeeriumil ja vabariigi valitsusel on kavatsusel riigiteenijate palkade alandamine riigi eelarve tasakaalustamiseks. Minister vastas, et käesoleval korral palkade alandamisega välja ei tulda, vaid esialgu piirduakse muude kärpimisega, kuid edaspidi võib palkade kärpimine mitte viimase abinõuna esile kerkida.

Teiseks juhti ministri tähelepanu tollidega kaitsitud kodumaa tekstiilisaaduste kõrgetele hindadele ja Tallinna väikekorterite suurtele üüridele ja küsiti, kas ministeeriumil on kavatsusel midagi ette võtta tekstiilkaupade hindade alandamiseks ja väikekorterite üüride alla surumiseks. Minister ühines nende väidetega, kuid arvas et korterite üüride alandamiseks vabariigi valitsus vaevalt midagi saab ära teha, sest vabariigi valitsus ei saa tungida eravahekordadesse. Küll aga olevat kaalumisel tekstiilkaupade tollide alandamine, et vabrikuid sundida kaupade hindu alla suruma.

Lõpuks puudutati läbikäigumaksu seadust ja tööpuuduse küsimust. Minister teatas, et hädaabitööde korraldamine eeloleval talvel on paratamatu, kuid sellel alal olevat tarvis silmas pidada korraldatavate tööde produktiivsust.

Seejärel läksid organisatsioonide esindajad riigivanema juure. Küsimusele, kuidas valitsus kavatseb toimida riigiteenijate palkadega ja praeguste koosseisudega, riigivanem vastas, et koosseisude vähendamist vaevalt saab ette võtta, kuid palkade kärpimine võib edaspidi kõne alla tulla, vabariigi valitsus tahab seda küsimust käsitada suure ettevootusega. Eelarve tasakaalustamiseks on edaspidi kõik võimalused lahtised. Riigivanem ühines sellega, et tekstiilkaupade hinnad on kallid ja Tallinna väikekorterite üürid kõrged ja enne kui asuda palkade kärpimisele tuleks alandada elukallidust.

Nagu riigivanema ja majandusministri diplomaatlikust jutust selgub, on palkade kärpimine vaid edasi lükatud. Seega ripub palgakärpimise hädaoht kõikide tööliste ja teenijate peakohal. Kõigil ametiühingulistel organisatsioonidel tuleb aktiivselt valvel olla, et tagurlaste kallaletungi palkadele tagasi lüüa.

Tagurlaste pealetungi ei saa tagasi lüüa ainult märgukirjadega, protestkirjadega, ja muude bürooliste aktsioonidega, vaid kogu töötava rahva jõuline aktiivsus võib seda teha. Ametiühingud peavad siin töötava rahva hulgad pealetungivasse võitlusse viima.

Majanduskorra ümberloomine.

Saksa ametiühingute väljatöötatud kava.

Päremate ametiühinguliste tegelaste ning tüsedate teadusmeeste ühisel jõul on Saksa maal väljatöötatud ja ametiühingute keskliitude poolt vastuvõetud järgmine meie töölisi huvitav kava majanduselu ümberkorraldamiseks:

Määratu kriis — öeldakse sissejuhatuses, teeb meie aja tungivamaks ülesandeks ühes võitlusega valitsevast kriisihädast ülesaamiseks võtta tarvitusele ka plaanikindlad vahendid seesuguste katastroofide kordumise ärahoidmiseks. Praeguse plaanita majanduse ümberkorraldamine plaanimajanduseks on möödapääsematult tarvilik. Selleks peab ühiskonnal olema käsutamisevõime valmistusvahendite üle. Neist sihtidest lähtudes on vaja üldise heaolu teenistuses seisva majanduspoliitika elluviimiseks teostada järgmist:

I. KONJUNKTUURPOLIITIKA JA MASSIDE OSTUJÕUD.

Majanduse plaanikindel arenemine eeldab valmistuse kooskõlastamist ühiskondliku tardusega.

1) Kriiside vältimiseks ja majandusliku arengu kindlustamiseks on vaja vastavalt inimliku töö produktiivsuse kasvule suurendada masside ostujõudu ja korraldada kapitalikujunemist ning kapitali rakendamist.

2) Tööviljakuse tõusuga ühtlasi tuleb vähendada tööaega. 40-tunniline töönädal teostatagu otsekohe seadusandlikul teel ja see olgu lubatud kui tööaja maksimum.

3) Konjunkturi kõikumiste pehmendamiseks peab riigil, osariikidel, omavalitsustel ja teistel avalikkudel asutistel valmis olema tarvilikud rahasummad töödeks ja tellimisteks kriisi aegadel. Sotsiaalkindlustuse asutised peavad hea konjunkturi päevaldel koguma rahalisi reserve toetusteks, mis kriisiaeg suudavad ära hoida masside ostujõu languse.

II. TÖÖSTUS JA KAUBANDUS.

Demokraatlik riik peab otsustavalt mõju avaldama tööstusele ning kaubandusele, et neid rakendada üldsuse heaolu teenistusse.

1) Kandvamad tööstusharud tulevad eramonopolide võimu alt vabastada ja muuta ühiskonna omanduseks. Maapõue varandused ning elulise tähtsusega toorainete tööstused, samuti kogu jõumajandus ja liiklemisaparatuur, mis kujundavad moodsa majanduselu aluse, peavad olema ühiskonna poolt plaanikindlalt üldsuse huvides rakendatud.

2) Esijoones tuleb riigistada: kogu mäetööstus juure arvatud kõrvalkäitised; rauatööstus, ühes rauamulla kaevanduste ja ümbertöötamiskäitistega; keemiatööstus, eriti aga kunstväetise tööstus;

monopoliseeritud ehitustarbete tööstus, eestkätt tsemenditööstus.

3) Jõu- ja liiklemiskäitised tulevad kogu ulatuses ühiskonnastada selle sihiga, et jõudu ja liiklemist tarvitajatele odavamaks teha ning seda otstarbekohasemalt kasutada.

4) Kõikide kartellide ja sellesarnaste käitiste koondised nagu ka monopoli iseloomuga kontsernide ja üksikettevõtete üle tuleb sisse seada riiklik järevalveamet. See kartelli ja monopolide järevalveamet peab üldsuse huvides pidevalt uurima ettevõtete tootmise ja saaduste paigutamise poliitikat, aga ka hindade kindlaksmääramist ning seda mõjutama üldsuse huvides.

5) Tarvitamise ja valmistamise plaanikindlaks sidumiseks ning vahetalituskulude vähenemiseks on vaja arendada tarvitajate koondamist ühistegelistes asutistes.

III. KREDIDI JA PANGANDUSALA.

Era pangandus tuleb asendada riiklikult juhitud pankadesüsteemiga, mille ülesandeks plaanikindel krediidi ja kapitali mahutamise.

1) Riigistada tulevad pangad ja kõik muud krediidasutised, samuti ka kindlustusühisused, eriti aga elukindlustusseltsid, kui kokkuhoitud kapitali kogumiskohad.

Ülemineku vahendina tuleb arendada riigi mõju pankadele riigi kapitali sellekohase paigutamise kaudu. Avalikkude asutiste poolt mahutatud kapitali abil tuleb nende asutiste mõju pankade ja kogu panganduse asjaajamise peale kindlustada.

2) Ülemineku aja kestes peab jaotatama krediite plaanikindlalt ja selles suunas, et rahuldatakse plaanikindla rahvamajanduse tarbed. Seda ülesannet peab täitma panganduse keskamet, mis uurib krediitide liikumist, seab üles krediitasutistele juhtnöörid kapitali rakendamiseks ja valvab nende juhtnööride täitmise järele.

3) Pangandusamet peab tihedalt koostööd tegema riigipangaga, kui rahanduse korraldajaga. Riigipank tuleb vabastada erapanganduse ja -tööstuse ringkondade määravast mõjutamisest. Riigipanga peanoökogus olgu riigi ja avaliku majanduse kõrval esindatud kõik tähtsamad majandusliidud ja ringkonnad, eestkätt ametiühingud ja tarvitajaskond.

IV. AGRAARPOLIITIKA.

Töölisklass püüab linna ja maa õiglaste vahelkordade poole.

1) Igale töötavale talupidajale tuleb kindlustada tehtud töö kohane sissetulek. Põllumajanduslik töötasuvus sõltub hulkade ostujõu püsivusest ja suurenemisest. Sellepärast peavad kõik hindade mõjutamise vahendid, eriti kõik kaitsevahendid välismaise võistluse vastu, arvestama linna tarvitajaskonna ostujõudu.

2) Põllumajanduse kindlustamiseks saaduste hulga ülemäärase kõikumise vastu, peab turgu reguleerima riiklikkude kaubandusmonopolidega, aga ka valmistuse ulatuse ja alade (arenemissuunade) plaanikindla mõjutamisega. Pinge hindade vahel, mida saab valmistaja ja peab maksuma tarvitaja, tuleb vähendada riiklikkude vahenditega aga ka tihedalt otsekohe koostööga põllumajanduslikkude ühistegeliste

müügiühingute ja linna tarvitajateühingute vahel.

3) Väikemaapidjate olukorra parandamiseks peab riik nende kutseoskust tõstma ja aitama kaasa neil teostada maaparanduse töid ning luua ühistegelisi valmistusühisusi.

4) Eeljuetud suurmaapidamised tulevad ümberkorraldada, neid kas taludeks tükeldades või ühistegelisteks suurmaapidamiseks muutes. Asunduskruunid peavad võimaldama täieliku äraelamise ja neid tuleb anda esijoones maatöalistele. Suurmaaomanduse igasugune toetamine tuleb lõpetada. Suurmaaomandus ühiskonnastada.

V. VÄLISKAUBANDUSPOLIITIKA.

Väliskaubanduspoliitika, mida praegu juhitakse era tööstuslikus ja põllumajanduslikus huvides, tuleb rakendada rahvamajanduse teenistusse. Ta sihiks olgu saksa rahvamajandusliku osa arendamine rahvusvahelisel maailmaturul.

1) Tolli- ja kaubanduspoliitika sihiks peab olema väliskaubanduslike takistuste kõrvaldamine.

2) Kõigi olevate vahenditega tuleb õhutada rahvusvahelist koostööd rahanduse ja krediitiasjanduse alal.

3) Eriti peab püüdma Euroopa majandusjõude tiheda kokkuliitumise poole.

4) Plaanimajanduse ülesehitamisega tuleb tänaste era väliskaubanduslike suhete asemel rajada riiklikult organiseeritud rahvusva-

heline hüvede vahetus väliskaubanduslike monopolide alusel.

VI. PLAANIMAJANDUSE ÜLESEHITAMINE.

Juba praeguse majandussüsteemi raamides tuleb rajada tee plaanimajanduse arenemiseks. Eriti peab kindlustama avaliku majanduse juhtimist.

1) Ühtaegu plaanimajanduse ülesehitamise ja selle juhtimisega tuleb luua plaanimajanduse keskvalitsus, mis peab, tihedalt koostöötades pangandusametiga, karteli ja monopoli järevalve ametiga, kaubandusmonopoli organidega ja avaliku majanduse valitsusega, — pidevalt uurima majanduse iga üksiku haru tegevust ja kaasamõjuma selle plaanikindlale arenemisele.

2) Vastavalt pankade riigistamiskäigule ning avaliku majanduse laienemisele peab plaanimajanduse keskvalitsus koos pangandusametiga väljatöötama rahvamajandusliku krediteerimise kava. Koos väliskaubandusliku monopoli organidega peab plaanimajanduse keskvalitsus määrama kindlaks väliskaubanduse juhtnõõrid.

3) Plaanimajanduse ülesehitamine peab arenema käsikäes majanduse demokraatiseerimisega. Töölisklassi esindajatel peab põhiseaduse artikkel 165 korras õigus olema osa võtta kõikidest avalikkudest asutistest, mille ülesandeks kogu majandusel või üksikute majandusharude ning -alade arendamine või järevalvamine.

Maatöoliste organisatsioonid välismail.

Taani Maatöoliste Liit on pidanud intensiivset võitlust tööpuuduse vastu. Töötaoleku toetuskassad on sattunud teatud raskustesse, nende kindlustamiseks on tehtud suuri pingutusi. Majanduslike raskustest hoolimata on liikmete arv tunduvalt kasvanud. Praegu on liidul üle 20.000 liikme.

Saksa Maatöoliste Liidu aktiivsus on viimasel ajal suunatud poliitilise reaktsiooni vastu, mis ähvardab kogu töölisliikumist. Kuid liit on pidanud aktiivselt ka palgavõitlust. Lepingute järele on palku alandatud 5%. Tegelikult on aga keskelt läbi palgad langenud 15%. Liikmete arv on veidi langenud. Ka sissetulekud liikmemaksudest on vähenud.

Hollandi Maatöoliste Liit näitab jõudsat kasvu. 1932. a. 1. jaan. oli liidul 23.227 liiget — 31. mail juba 30.000 liiget. 1929. a. keskel oli liidul kõigest 16.044 liiget.

Palestiina Maatöoliste Liidul on kümme tuhat liiget ja 37 ühistegelist maatöoliste kolooniid. Liit astus hiljuti rahvusvahelisse maatöoliste sekretariaati.

Poola Maatöoliste Liidul on tulnud teotseta ränga diktatuuri ja isegi terrori all. Va-

litsuse maapoliitika kaitseb suurmõisnikkude huvisid. Väikemaapidajad, keda on arvult 70% maapidajaist, on jäetud oma hädade hooles, neid riigivõim ei kaitse. Maal hädaabi töid ei korraldada. Väljarändamine on takistatud valitsuse poolt. 1931. a. langesid palgad 40%, sest maatöoliste keskel on tööpuudus kohutav. 1931. a. oli liidul 34.360 liiget.

Rootsi Maatöoliste Liit sai 25. juulil 25 aastaseks. Selle aja jooksul on liit teinud ära suure töö maatöoliste olukorra parandamiseks. Liidul on praegu 14.000 liiget 400 ühinguks. Maatöoliste tööaeg on suvel 9—9½ tundi päevas, talvel lühem. Parlamendis on arutusel seaduseelnõu, mille järele maatöoliste tööaeg tahetakse kindlaks määrata 8 tunni peale päevas. Organiseeritult on maatöolised suutnud kõrgel hoida oma palgad.

Čehhi Maa- ja Metsatöoliste Liit pidas mai kuu keskel oma kongressi, mis arutas sotsiaalpoliitilisi küsimusi. Liikmete arv on tõusnud. Kassa seisukord on hea, olgugi, et valitseb suur tööpuudus.

Hispaania Maatöoliste Liidul on üle 30.000 liikme.

Belgia viimastest streikidest.

Liikumise tõelised põhjused.

Juulis võttis Belgias Charleroy ümbruses alanud streigiliikumine kulutulena määratu suure ulatuse, mis viis töölised isegi avalikkude kokkupõrgeteni, nii et sõjaväed toodi kohale.

Streikide laine põhjustas Belgia ametiühingute liidu häälekandja arvates valitsuse juba kuid kestnud reaktiooniline poliitika kõikide sotsiaalseaduste ja tööpuuduse vastu kindlustamise vastu, millega käis kaasas üldine töötingimuste halvendamine ja palkade alandamine. Töölisperekonnad olid sunnitud elatama end 4—5 päevalise töönädala juures 25—30 frangilise teenistusest. Töölised ei saanud enam hädatarvilikkugi muretseda oma perekondadele ja pealegi ähvardati tulevikus palku ja tööpuuduse vastu kindlustust veelgi kärpida. Streigi laine pääsis ürgjõulise tormina valla ja haaras endasse tööliklassi põhja-

elemente, kes leidsid soodsa momendi tegutsemiseks, kuid ametiühingud said pea seisukorra peremeesteks ning juhtisid liikumise normaalseisse rööpasse.

Kaheksa päevalise pingutuse järele saavutati resultaadid, mis antud olukorras oli maximum, mida oleks võinud saavutada üldse. Mõningad rahulolematud ei leppinud küll nende tulemustega, kuid siiski *stabiliseeriti kahes belgia suurimas tööstuses palkad enam kui kolmeks kuuks, 150.000 metallitöölise palgavähendus hoiti ära ja loodi komisjon mäetöölise kindlustuse ja tööajaküsimuste uurimiseks.*

Mõnelt poolt püütakse selle stüühlise võitluse põhjusi seletada lihtsalt ametiühingute vastaste ja kommunistlike tulipeade õhutusega, kuid need väited ei pea paika ja tõelistena tuleb võtta eeltoodud belgia ametiühingute liidu analüüsitud põhjused.

Käsitöölised maksu alla.

E. T. Reskliit on läbikäigumaksu vastu.

Austria tagurliste valitsuste eeskujul tahetakse meil sisse seada uus maks — läbikäigumaksu nime all: Sellekohane seaduseelnõu ongi riigikogule esitatud. Maksu alla kuuluksid seaduse järele: 1) kaupade müügid ja muud toimingud; kui keegi oma iseseisva töendusliku või kutselise tegevuse alal sissetulekute saavutamise otstarbel tasu eest teostab, kuigi need toimingud esinevad äri- või kutse-, või kõrvaltegevusena; 2) kaupade sissevedu; 3) omast ettevõtet kaupade tarvitamine, kui see ei sünni sama ettevõtte otstarbeks ja 4) kaupade müügid enampakkumise alusel.

28. juulil oli see seadus rahaasjanduse-

komisjonis arutusel, kuhu oli kutsutud organisatsioonide esindajad seisukohti seaduse suhtes avaldama. Eestimaa Töölisühingute Keskliidu esindaja L. Metslang teatas, et Keskliit on selle seaduse vastu, sest see tõstab esimese järgu tarvet hinda, paneb maksu alla iseseisvalt töötajad kelivad käsitöölised, seaduses ei ole ettenähtud alammäära, nagu see teistes maades on. Samuti võib seaduse järele makustada ametiühingute omaabi korraldusi ja tööliste ühistegelisi asutisi. Seepärast ei tuleks seda seadust vastu võtta. Vabrikante, suurkaupmehi, spekulante, majaomanikke jne. tuleks makustada kriisimaksuga.

Saksa vabaametiühingute front kindel.

Tööpuuduse mõju liigete arvule ja rahalisele olukorrale.

Saksa vabaametiühingute front vaatamata raskele kriisiajale on möödunud aastal püsinud kindlana, sama tugeva sisemise võitlus- tahtega oma raskeid ja vastutusrikkaid ülesandeid täites, kui ennegi, kuigi liigete arv on langenud 1. juuliks 1931. a. 12,3% s. o. 4.716.569-lt—4.134.902-le. Kaotus liigete arvus pole nii kohutav, kui tuletada meele, et 22—24. a rahaväärtuse kokkuvarisemisel vabaametiühingute liigete arv langes 7,8 miljo-

nilt 4 miljonile. Peale 24 a. ametiühingutesse jäänud liikmeskond moodustab vabaametiühingulise liikumise südamiku, tuuma, kuna 19. ja 20. aastates ametiühingusse tormanud massid tõsisema ja sitkema majandusliku võitluse puhul sealt jäid jällegi eemale. 31. a. lõpul oli liigete arv siiski suurem, kui 24. ja 26. a. lõpul. Aasta läbilõikes on üldine liigete arv 4.417.852; langenud 403.980-l võrra s. o. 8,4%. Liigete arvu tagasiminekuks on olnud kõi-

gis liitunud organisatsioones, peale korstna-pühkijate, kus 135 liiget on tulnud juure.

Liigete arvu tagasiminekuiga käis kaasas muidugi rahalise läbikäigu langus. Sissetulekud oli kokku 184.306.211 r. mk. s. o. 47.349.093 rmk. vähem kui 1930. aastal. Samuti langesid väljaminekud — kokku oli 215.621.078 rmk. s. o. 25.561.313 rmk. vähem kui 30. a. Peale lisaliikmemaksude ja muude sissetulekute on langenud tunduvalt sissetulekud korralistest liikmemaksudest — 50.981.778 rmk., mis näitab kujukalt tööta-oleku mõju ametiühingute rahalisele seisukorrale. Tööta kolleegide toetuseks on makstud aga lisaliikmemakse 4.458.732 rmk. s. o. 2.358.684 rmk. rohkem kui 30. a. Sissetulekuid ühelt liikmelt oli aastas 41,72 rmk. s. o.

6,32 rmk. vähem kui 30. a. Kogu väljaminekud oli 31. a. 31,3 miljoni rmk. võrra suuremad kui sissetulekud. Väljaminekuist läks 51% tööpuuduse j. teisteks toetusteks s. o. 109.888.848 rmk. Toetussummad on suurenenud võrreldes 30. a. mille tõttu aga oldi sunnitud kärpima väljaminekuid — ajakirjandusele ja kasvatustööle 2,74 milj. vähem kui 30. a. agitatsiooni ja organisatsiooni kulud vähenesid 3,97 milj. rmk. ja samuti valitsuskulud (administratsioon) 7,42 milj. rmk.

Eeltoodud arvud näitavad kujukalt milliseid suuri summe on kulutanud saksa vaba-ametiühingud 31. a. tööpuuduse, haiguse, matuse, invaliiduse, õnnetujuhtumiste, reisu j. t. toetusteks, kärpides sellejuures teisi vajalikke väljaminekuid.

Klassivõitluse kandejõud.

II.

Kõigil neil rahvakihtidel, kel pole eeldusi rahuloluks oma eluga ja kes tunnevad enesele tehtavat ülekohut, on tekkinud pikkade aegade kestes rahulolematust olemasolevale, kuid ühenduses sellega ka sihtjooni uueks tulevikuks.

Revolutsiooniline element ühiskonnas ei ole kaugeltki nii väike, kui see paistab esimesel silmapilgul. Ühed ühiskondlikud kihid leiavad ainult kergemini tee positiivsete sihtide juurde, teised püsivad tugevamini valitsevate klasside vaimse eeskostmise all. Uusaeagne kapitalism on kujundanud vahekorrad sellisteks, et valitseva kapitalistideklassi väikese rühma võimu sisuliselt ei taha kanda peaaegu keegi, kes ei kuulu sellesse klassi, kuid kaugeltki veel kõik need rahulolematud ei võitle teadlikult kapitalismi vastu ega oma positiivsete sihtide poolt.

Kaasaegses ühiskonnas on kaks suurt klassi, väikene kodanlus (kapitalistideklass) ja suur proletariaat (töölisklass). Esimesel klassil on varandused ja valmistusvahendid, teisel ainult tööjõud. Esimene klass korraldab tööd kasusaamise eesmärgiga, teine müüb oma tööjõudu palga eest.

Loomulik on, et kodanluse ja proletariaadi huvid on alati teravas vastolus. Mida vähem on tööliste palk, mida halvemad sellega proletariaadi elutingimused, seda enam tulu saab ettevõtja. Töölise võit on ettevõtja kaotus. Seda on õppinud tundma iga tööline, ja sellepärast ei ole klassivõitlus kodanluse ja proletariaadi vahel vormidelt enam peidetud, vaid täiesti avalik. Õnnetud katsed näidata kas või teatud momentidel ettevõtja ja tööliste huvide ühtsust (näiteks: kui ettevõtja ei saa küllalt tulu, ta suleb ettevõtte, sellega töölised jääksid hoopis tööta!) ei ole olnud muud kui vale või tööliste nõuete allasurumine. See on olnud arusaadav ka igale töölisel.

Kuid mitte ükski töölisklass, ka vahemised kihid, kes ei kuulu kodanluse ega veel ka mitte töölisklassi, kannatavad vastolu kodanlusega ja kodanluse ekspluateerimist. Need

vahemised kihid on talupojad, linna väikekodanlased, intelligendid ja deklasseeritud rahvakihid.

Nende vahekihtide vastolu kodanlusega ei ole nii ilmne kui töölisklassil, ja neil vahekihtidel on klassipsühholoogilisi (hingelisi) aluseid, mis hoiavad vahest neid lähedal kodanlusele, kodanluse vaimse eeskostmise all.

Talupoeg hakkab ikka enam märkama, et tööstus-, kaubandus- ja pangakapital teda kurnab. Mil määral talupoeg on jõudnud kapitalistliku, raha ringkäigule rajatud maja-pidamiseni, vastolu kodanlusega on talle ikka enam selgunud. Kuid et talupoegade suur mass on üldarengult madalamal töölisklassist, päälegi tal enesel on pisike varandus (produktioonivahendid talu ja selle inventari näol), siis kodanlusel on kergem hoida teda veel oma mõju all ning hirmutada eriti eemale klassivõitluse selgeimast kandjast, proletariaadist, kes kodanluse hirmu- ja õudusejuttude järgi olevat hädaohtlik ka talupoja väikeomandusele.

Sama väikeomandus lähendab petlikult ka linna väikekodanlust kodanlusele ning asetab selle tihti töölisklassi vastasesse fronti.

Intelligents on eriti viimaste aastate kestes murrangus. Ta ainelised elamisvõimalused ei ole tunduvalt paremad töölisklassi elamisvõimalustest, intelligentsi ekspluateerimine tööandja poolt surub praeguse suure intelligentside hulga (ametnikud jne.) ikka enam töölisklassi juurde.

Missugune neist ühiskondlikest klassidest võib kõige edukamalt pidada klassivõitlust positiivsete sihtidega, mis määral teised ühiskondlikud elemendid võivad tulla kaasa, see järgneb tegureist, mis kujundavad iga üksiku klassi ja vahekihi psühholoogia, mis kujundab siis ka iga üksiku inimese ja selle suhtumise teistesse.

Revolutsioonilise klassivõitluse eeldused tekitab rahulolematust oleva ühiskonnaga. Uut ühiskondlikku vormi igatseb ainult see, kellel praegu ei ole hää elada. Rahulolematust

olevale tekitab omal ajal passiivse ootuse, et taevariigis elu muutub, rahulolematuse olevale sunnib ka praegu leidma teed olevate puuduste kõrvaldamiseks ja elu paremaks korraldamiseks.

Praegusel ajal mitte üksi töölisklass ei ole rahulolematu. Sama rahulolematuse olevale on haaranud eriti kestva kapitalistliku kriisi tõttu ka talupoegi, intelligente ja linna väikekodanlust. See rahulolematuse on otse meeleheitlik töötil, kuid samuti ka varanduseta jäänud väikekodanlastel. Praegu toimub rahvahulkade hingeelus suur mässuline protsess. Et olemasolev kord ei kõlba, sellega lepib juba igaüks, ei ole aga kokkulepet võitlusvahendites ega võitlussihtides.

Revolutsioonilise klassivõitluse eelduseks on mitte üksi tahe hävitada senine ühiskondlik kord vaid ka teadus, milline kord peaks asendama vana, oskus ja meetod, kuidas asendada üks ühiskondlik vorm teisega.

Rahulolematuse olevaga määrab iga ühiskondliku rühmituse majanduslik kurnatavus ja poliitiline rõhutavus.

Nii töölisklass kui talupojad, väikekodanlus ja intelligents on majanduslikult kurnatud. Kodanluse osavate manöövriritega peidetakse küll talupoegade ja väikekodanluse poliitiline rõhutavus ning neid lepitatakse selle poliitilise mõjuga, mis neil näiliselt on linna-kodanluse ja agraarkodanluse parteide kaudu. Rahulolematuse süveneb varanduse puudumise kaudu. Töölisklassi ega intelligentsil üldiselt ei ole mingit varandust, mis aitaks näiliseltki asetada neid ühisesse rühma kodanlusega. Sellepärast neis ühiskondlikes klassides ja rühmitistes on eeldusi praeguse majandusliku ja poliitilise korra kukutamiseks, ja meeleheitetele viiduna samad ühiskondlikud rühmitised võivadki seda teha.

Kuid uue ühiskondliku korra ülesehitamine nõuab vastavalt ühiskondlikelt klassidelt veel produktiivsust (viljakust) ja ühise töö võimet.

Kerge on purustada, kuid raske ehitada. Ühiskondlik ülesehitustöö nõuab vastavate ühiskonnaklasside kalduvust produtseerimisele. Ja need kalduvused on arenenud ja arenevad kõige paremini proletariaadis, kelle terve elu on suur produtseerimine ning kes ei produtseeri üksikult vaid koos oma klassiseltsimeestega.

Proletariaat on siis ühiskondlik jõud, kelle juhtimisel olemasolev ühiskondlik kord asendatakse uuega. Teised ühiskondlikud rühmitised võivad teha seda tööd proletariaadi juhtimisel, kusjuures teiste rühmitiste üksikud liikmed, eriti intelligendid, anduvad täie tööjõuga ja kogu innuga proletariaadi ideoloogilisse teenistusse, eriti selgitama võitluse lähemaid ja kaugemaid sihte.

Töölisklassi klassivõitluse sihiks ei ole siis midagi muud, kui kõige otsemat ja otstarbekamat teed jõuda välja ühiskonna ümberkorraldamiseni, sealjuures aga kindlustades iga üksikut tööliset ka käesolevail päevil.

See ei tähenda, nagu kodanlus ei peaks klassivõitlust. Loomulikult, kuid kodanluse klassivõitluse sihiks on hoida alles olemasolevast ühiskonnast seda, mis on talle kasulik, ja üksikasjus tuua tagasi mineviku olukordi.

Töölisklassi ühiskondauuendav klassivõitlus on teadlik ja on rajatud kindlale organisatsioonile juba kaua enne otsustavaid võitlusi; suurtele võitlustele eelneb siin alati rida väiksemaid võitlusi.

Nigol Andresen.

Sellele ainele soovivat kirjandust:

Karl Kautsky: Karl Marxi majanduslikud õpetused.

Fr. Menders: Sotsialism ja talupojad.

XVI rahvusvaheline töökonverents.

II.

Mittetööstuslikkudel aladel töötavate laste vanaduse alammäär normeerimine.

Laste töö piiramise küsimusega on rahvusvaheline tööbüroo mitmel korral tegelenud. Tööbüroo üheks põhiülesandeks on Versailles'i rahulepingu § 427 alusel:

„Laste töö kaotamine ning noorte inimeste tööle pääsu vanaduse selline piiritlemine, mis võimaldab neile tarvilise hariduse omandamist ja küllaldast kehalist arenemist.“

Selle põhiprintsiibi nõudel on töökonverents vastu võtnud rea konventsioone laste töö piiramiseks.

Nii määrab 1919. a. Washingtonis vastuvõetud konventsioon tööstuses töö-

tavate laste vanaduse alammääraks 14 a. ning kolmas — 1921. a. Genfis vastuvõetud konventsioon — fikseerib põllunduses töötavate laste alammääraks samuti 14 a. Samal aastal Genfis vastuvõetud neljas konventsioon määrab kütjate ja timmerite vanaduse alammääraks merel 18 a.

Et ringi lõpetada, selleks oli veel vaja konventsiooni, mis haaraks need tööalad mis väljaspool seni vastuvõetud konventsioone. Sellena oligi mõeldud pävakorral olev „mittetööstuslikel aladel töötavate laste vanaduse alammäär normeerimine“. Kahjuks ei haara aga ka seegi vastuvõetud konventsioon veel kõiki tööalasid, näiteks — merekalandust ja kodust teenistust, mis pärast tööbürool ja töökoeverentsil edaspidigi tu-

leb veel lastetöö piiramise küsimusega tegeleda.

Üldiselt fikseerib ka see vastuvõetud konventsioon töötavate laste vanaduse alammääraks 14 a. Erandiks on „kerged tööd“, kus lubatakse töötada lastel alates 12 a. Iga riigi seadusandlus peab määrama, millised tööd kuuluvad n. n. „kergete tööde“ liiki. Töölise esindajate rühm tegi küll ettepaneku see paragra. mis räägib „kergest tööst“ täiesti kustutada ning jääda igal tööl 14 a. vanaduse alammäär juure, kuid see ettepanek lükati tagasi. Samuti lükati tagasi Hispaania valitsuse esindaja ettepanek, tööliste esindajate toetusele vaatamata, et konventsioon haaraks ka kodust teenistust.

Lõppkujul konventsioon võeti vastu 84 häälega vastuhäälteta.

Sadamatöölise õnnetusjuhtumite vastu kaitsmise konventsiooni osaline muutmine.

XII rahvusvahelisel töökonverentsil 1929. a. võeti vastu sadamatöölise õnnetusjuhtumite vastu kaitsmise konventsioon. Hiljem aga selgus, et see vastuvõetud puht tehnilise iseloomuga konventsioon sisaldas mõningaid tehnilisi ebatäpsusi ning takistusi maksmapanekuks. Konventsiooni revideerimise algatus tuli inglise ja saksa valitsuse poolt ning kuna selle vastu ei vaielnud ka sadamatöölise rahvusvaheline organisatsioon — I. T. F., siis otsustati tööbüroo juhatuse poolt küsimus paigutada XVI konverentsi päevakorra. Peatumata praegu siin selle pika ja tehnilise konventsiooni üksikasjadel, märgin, et vastavas komisjonis jõuti konventsiooni revideerimise, õigemini — parandamise küsimusis kaunis üksmeelsele seisukohale ning konventsioon kinnitati uendatult konverentsil 109 häälega vastuhäälteta. Konverentsil valitsuse esindajate poolt väljendatud arvamide põhjal võib loota, et see konventsioon lähemal ajal mõjuvamate mereriikide poolt ühel ajal maksma pannakse. Algatuse lubas Inglise valitsus enda peale võtta.

Konverentsi kodukorra muutmine.

Peale ülalmärgitud päevakorra punktide konverentsi töödest väärivad veel

märkimist kodukorra muutmine ja vastuvõetud resolutsioonid.

Igal konverentsil protesteerivad tööliste esindajad Itaalia tööliste esindaja mandaadi vastu, sest Itaalias puudub ametiühingulise koondumise vabadus ning n. n. tööliste esindaja on tegelikult valitsuse poolt määratud fašistlik ametnik. Samuti keeldub tööliste esindajate rühm Itaaliast komisjonidesse saatmast. Et itaalia olukorra soodsale arvustamisele lõppu teha ning fašistlikule „tööliste esindajale“ pääsu komisjonidesse võimaldada, selleks esitas Itaalia valitsus kodukorra muutmise ettepaneku. Esimene ettepanek määrab, et mandaatkomisjon ei tarvitse arvesse võtta sellist protesti ühe või teise delegaadi määramise vastu, mille taolist on juba varem konverentsil tagajärjetult arutatud.

Teine ettepanek ütleb, et kui vastav rühm keeldub mõnda delegaati komisjoni saatmast, siis võib see delegaat ise pöörduda n. n. ettepanekute komisjoni poole ning nõuda enda määramist komisjoni. Ettepanekute komisjon peab selle soovi rahuldama, suurendades vastavalt komisjoni liigete arvu, et ka teised rühmad võiksid oma esindajate hulka komisjonis täiendada.

Tööliste häälte vastu konverentsi enamus aktsepteeris mõlemad ettepanekud. Seega puudub edaspidi võimalus protestida Itaalia tööliste esindaja määramise vastu ning tuleb tema osavõtuga komisjonis paratamatult leppida.

Vastuvõetud resolutsioonid.

Ägedaid vaielusi põhjustasid konverentsil rida tööliste esindajailt esitatud resolutsioone. Vaielustele vaatamata konverentsi enamus pooldas resolutsioone ning need võeti vastu.

Prantsuse tööliste esindaja L. Youhauz resolutsioon märgib tööpuuduse kasvu ning sellest tingitud viletsust tööliskonnale ja nõuab 40 tunnilise töönädala rahvusvahelist elluviimist, kohustades tööbüroo juhatust selleks vastavaid samme astuma.

Youhauz', Mertensi ja Schürchi ühisresolutsioon märgib samuti määratud tööpuudust, nii et tööta tööliste arv ulatub juba 25 miljonile jne. ning nõuab Rahvaste Liidu energilist tegutsemist

olukorra parandamiseks rahvusvahelises ulatuses, milleks on vaja:

1. Korraldada riikide täisõigusliste esindajate koosolek suurte rahvusvaheliste tööde nimestiku koostamiseks ja finanseerimise kavade väljatöötamiseks, et võiks nende töödega alustada õige pea.

2. Eelolev heakstegemise maksude ja sõjavõlgade korraldamise konverents peab need küsimused lõplikult lahendama maailma majanduse üldhuvides.

3. Ühenduses selle konverentsiga kõikide riikide esindajate koosolek peab lahendama krediidi ja rahanduse probleeme ning aluse panema küllaldase stabiilsusega rahvusvahelisele rahasüsteemile.

4. Korraldada rahvusvaheline valmistamise ja kaubanduse konverents, millest osavõtaks ka iga maa suuremate tööandjate ja tööliste organisatsioonide esindajad, ülesandega konventsiooni koostamiseks majandusliku artsviteedi tõstmiseks, mille eelduseks on laiade hulkade ostuvõimu suurendamine ja rahvusvahelise kaubanduse elustamine.

5. Korraldada igas riigis rahva heaolu tõstmiseks määratud ühiskondlikke töid, nagu veevärkide korraldamine, tööliste elamute ehitamine, külade elektriseerimine jne.

Saksa tööliste esindaja Mülleri resolutsioon nõuab tööbüroolt põllutööliste olukorra uurimist ning vastavate küsimuste paigutamist lähema konverentsi päevakorrale.

Jaapani esindaja Nishio resolutsioon nõuab tööliste korteriküsimuse asetamist mõne lähema konverentsi päevakorrale.

Hollandi tööliste esindaja Kupersi resolutsioon nõuab pärismaalaste tööolukorra uurimist ning sundtöö iseloomu kandvate pikaajaliste teenistuslepingute kõrvaldamise küsimuse asetamist konverentsi päevakorrale.

Šveitsi tööliste esindaja Schürchi resolutsioon märgib 1925. a. vastuvõetud kutsehaiguste vastu kindlustamise konventsioonis loetletud haiguste nimestiku täiendamist silicosisiga.

Kaks fronti vastamisi.

Saksamaal küib praegu visa võitlus fashistliku ja sotsialistliku frondi vahel. Tööliste suuremal organisatsioonid on ühinenud võitluseks fashismi vastu n. n. „Raudsesse fronti“. Sellesse kuuluvad vabaametiühingud, sotsialistlik partei, vabariiklik kaitseliit, tööliisspordi liit ja rida teisi töölisorganisatioone. „Raudse frondi“ ümber on seega koondunud üle 7 miljoni organiseeritud tööliste, kelle mõju all on kogu saksa avalik elu. „Raudne front“ võib seisma panna käitised-tööstused, liiklemise, telefoni jne. Avaliku elu hingelöörid on raudse frondi käes ja seda kardetakse. Ühelgi teisel saksa ühiskondlikul jõul ei ole nii tugevat seljatagust kui raudsel frondil. Ei ole kahtlust, et seebimullina ülesse kerkinud hitlerism puruneb raudse frondi pidevate

löökide all. Raudse frondi seljataga on töös ja võitlustes karastatud tööprotsessis seisvad järjekindlad töömehed. Hitlerism toetub edasitagasi hüplevate väikekodanlastele ja on enesega kaasa tõmmanud teatud osa proletaarlikest töötuist, kellel ei ole tööliikumise kogemusi.

Kui Hitleril on korda läinud parlamenti saata suur arv esindajaid, siis ei tähenda see veel seda, et võim langeks Saksamaal Hitleri kätte. Enne võimuleminekut Hitler peab astuma üle „Raudse frondi“ löögipataljonide, mis moodustavad praegu määratu välisparlamentse jõu. Üle „Raudse frondi“ löögijõudude astumiseks on aga Hitleri hulguste banded liig nõrgad.

Ametiühingulise liikumise reformi probleemist.

Praeguse kapitalistliku valmistussüsteemi pöörane arengu kiirus, alaline muutumine, tööstuse kontsentreerumine ja tuhat teist mõjurit sunnivad ametiühingulist organisatsiooni ümberkujunema vastavalt antud olukorrale, võtma tarvitusele uut taktikat, arvestama masside psühholoogilise ümberkujunemise jne. Tuntud on juba kutsealade organi-

satsiooni vormest siirdumine tööstusharu organisatsiooni, kuid nüüd tuleb minna samm edasi ja organiseerida ametiühingud isegi trustide järele, sest ühe trusti „võim“ võib haarata oma küünte vahele metalli, keemia j. m. tööstusharud. Vanad kutseala organisatsioonid muutuvad säärase suurte kontsentreerumiste puhul võitlusvõimetuiks, kuid

praegusaja ametiühinguliselt organisatsioonilt nõutakse, et see oleks hästi paenduv ja võimalikult tsentraliseeritud. Ametiühingulised suurvõitlused on siirdunud rahvauslikkudest piiridest rahvusvahelisse ulatusse. Näit. inglise suur söestriik 26. a. ja 27. a. Ruhri töösulg. Ainult radikaalne ümbergrupeerimine võimaldab ametiühingutel pidada võitlust kapitalismi vastu. Ainult teataval juhul võib ju vana taktika anda veel tulemusi, kuid see arv väheneb järjekindlalt ja needki võidud on seatud kordkorralt suuremate ohvritega, äratades suurenevat rahulolematust töölis-massides.

Kapitalistliku ja proletarise klassiorganisatsiooni vahel on tunduv vahe. Kapitalismile on päevavõitlus võitlus profiidi ümber. Iga kapitalistliku majanduspoliitika viga maksab kätte end vastava osa profiidi vähenemisega, sellepärast reageerib kapitalism kiirelt produktiooni protsessist tingitud hädavajalikkusele organisatsioonilise ümberkorraldusega. Hoolimatult heidetakse kõrvale see, mis sihtide enam ei vasta. Kapitalistid sageli organiseeruvad paremini ja grupeeruvad kiiremini kui töölisel. Tänapäeva klassivõitluses võidab aga see, kel on parem ja tugevam võitlusorganisatsioon. Muutmatu organisatsioon võib ju kaua veel kuidagi päevaküsimusi valitseda, kuigi ta pole enam võimeline teostama klassiülesandeid. Selles staadiumis on tänapäeva ametiühinguline liikumine, mis on *võitlusbaasi asetanud läbirääkimislavale*, sest avalikku võitlust suudetakse kordkorralt vähem

võidukalt lõpetada. Ainult majanduslikkude võitluste ühtlustamine ja tsentraliseerimine ning aktsioonibaasi laiendamine võib olla eelduseks tulemusrikkama ametiühingulise taktika loomisel, milleks tuleb muidugi asuda suureulatuslikule taktilisele ja organisatsioonilisele ümberkorraldusele.

Iga kaotuse põhjused tuleb teha massile õiglaselt selgeks. Kaotus ei tundu massile masendavana, kui jääb mulje, et on tehtud kõik mis võidi antud olukorras. See äratub trotsi ja julgust jõudude koondamiseks edasiteks uuteks võitlusteks. Ametiühingud peavad võtma tarvitusele mass-streigi, kui mõjuvama võitlusvahendi, kuid mitte kergel käel ega kaalumatu, sest streiki ei tohi muuta masse aktiveerivaks spordiks, nagu anarhosündikalistid sageli arvavad ja ka teevad. Õigel juhtimisel saab viia streigivõitlusele organiseeritud kui ka organiseerimatuid töölisi, kuid organiseerimatud peavad tundma kaasa nende ideedele ja samuti võitlema kui organiseeritud. Vahekohtutes surub riigivõim palgad alla ja töölistes tekitab pettumus ja resignatsioon.

Siirdumine revolutsioonilisele ametiühingulisele tegevusele sünnib arvatavasti siis, kui kapitalism küünilise hoolimatusega senised õiguslikud saavutused kollektiivlepingute, töölisnõukogude jne. näol 95—100% anektee-rib (kujukaks näiteks võib kujuneda tänapäeva Saksamaa).

Ametiühingute võitlusmeetodite ümberkujunemine saab töölisliikumise eluküsimuseks.

Meremeeste võitluse algpäevilt.

Töövahetalitus nõuab korraldamist.

Ametiühingute üheks tähtsamaks ülesandeks on aastakümnete kestel olnud töövahetalituse kontrolli eneste või valitsusasutuste kätte hankimine ja era- ning tasulise töövahetalituse kaotamine. Aastakümnete pikkuse võitluse tulemusena on mitmes riigis juba saavutatud sel alal häid tulemusi, kuid sellele vaatamata on veel lai tööväli ees töövahetalitus-alal. Rahvusvaheline tööbüroogi on asunud viimasel ajal tolle probleemi lahendamisele, saates välja riikidele küsimuslehe, milles palutakse vastust, kas peetakse soovitavaks, et rahvusvaheline töökonverents võtaks vastu konventsiooni eelnõuna rahvusvahelise reglementatsiooni maksuliste töövahetalitusbüroode kaotamise kohta, millistel aladel jne. Tööliste seisukohast oleks see äärmiselt tähtis, kui see valus küsimus leiaks lahendust vastava konventsiooni kaudu, sest on palju kutsealasi, mille töölisel on sageli maksuliste töövahetalituste kurnamisobjektideks. Käesolevas kirjutises puudutakse peamiselt meremeestesse puutuvaid küsimusi ja olukordi.

Kuigi praegu juba näiteks Belgias ja Saksamaal jne. on vastavad korraldused meremeeste töövahetalituse kohta olemas, siiski leidub Rootsi Meremeeste Liidu teatel agente, kes muretsevad laevadesse inimesi Antverpe-

nis jne. odavama palgaga, kui nähtud ette kollektiivlepingutes. Lähemaks minevikus ja praegugi juhtub sel alal veel jubedaid lugusid. Näiteks Antverpenis 1906.—1913. a. pidi meremees andma igasugustele shmugeldajatele vähemalt terve kuupalga, enne kui sai koha. Juristid, politiseivõimud ja välismaade konsulid vaatasid ristas käsi pealt, kui rööviti sõna otseses mõttes meremehi. Osa sellest rahast sai peremees (boardingmaster) meeheana, kus töötü meremees korteris asus, teine osa kupeldaja (shippingmaster) ja kolmanda osa said konsulite ametnikud „määrimiseks“. Sääraste koorimiste vastu alustas belgia meremeeste union tugeva aktsiooni ja avas suurte raskustega võideldes oma töömuretsemiskontori, kus püüti tulla vastu esialgu peamiselt organiseeritud meremeestele. Kaptenid pidid tulema unioni kontori mehi palkama, mis muidugi tõstis unioni mõju ja ei meeldinud põrmugi laevaomanikele. Tekkis pikem võitlus laevaomanike ja unioni vahel. Nõuti, et linnavalitsus seaks sisse kogukondliku vahetalituskontori, mis leidis ka seltskonnas vastukõla ja unioni nõue täidetigi. Meremehed jagati 4 liiki, anti kaardid ja registreerimisjärjekorras valiti välja mehi. Vastukaaluks laevaomanikud asutasid ise oma kontori, kuid

union võitis avaliku arvamise. Boarding- (meremeestemajade pidajad) ja shippingmasterite (kupeldajate) võimurud tähendas ka streigmurdjate hankimise võimaluse vähenemist tulevastes konfliktides. Tol ajal oli Antverpenis umbes 100 igast rahvusest kahtlase kuulsusega boardingmasterit, kes hankisid streigmurdjaid. Ühe meremeeste streigi ajal meremehed õhtul peksid segi suure osa nim. boardingmasterite „meremeeste kodusid“. Teisel päeval tulid boardingmasterid looma kontakti unioniga, et tulevikus shipping-masterid ei saa enam vaheltkasu. Igal ühel olid silmad sinised ja 100 meest oli haavatud kui sõjas. Kokkulepe maksis loomulikult seni, kuni union oli tugevam. Loo lõpp seisis selles, et 58 „tõrvajakki“ mõisteti pikemaks ajaks kinni, kuid tulemusena olid meremehed vabastanud end vereimejatest.

Genuas võeti vastu 1920. a. konventsioon, mida on ratifitseerinud 19 riiki ja mille järele töövahetalitust ei tule võtta ärilise käitena ega laevameestelt ei tohi võtta altkäemaksu, mille eest karistatakse. Iga ratifitseerija riik on kohustatud asutama ja pidama üleval maksuta töövahetalituskohdade süsteemi riiklikkude asutiste või kutseühingute kaudu, kus laevaomanike ja meremeeste organisatsioonid oleks esindatud. Ametis peavad olema seal merdsõitnud inimesed. Belgiagi on selle konventsiooni ratifitseerinud, kuid tegelikult valitsevad seda asutist laevaomanikud. Munsterdamise juures on osutunud tarbekohaseks, et seal peaks olema tingimata üks uniooni mees, sest merel on raske juba otsida „õigust“.

Ametlikele asutustele vaatamata leidub Antverpenis kõrvalsmuglereid, sest sinna vajuvad kokku kõikidest rahvustest meremehed, kes eelistavad sageli korraliku meremeestemaja asemel igasuguseid punkreid, kust viiakse mehi isegi vastu tahtmist ja purjurodetult laeva. Omal ajal tässati meremehi varustuse, riietuse jne. kaudu, kusjuures võeti 3—4-kordset hinda, mis peeti pärast palgast kinni. Nüüd on need nähted kadumas, kuid ametiühingutel on veel palju tööd sel alal.

Rootsis on aga seisukord parem, seal ei lubata üldse muidu meremehi munsterdada peale, kui avaliku büroo kaudu.

Saksa meremeeste töövahetalituse areng on umbes samasugune, kui Antverpenis. Olid omapärased „käitised“, „Heuerbaasid“, mis koorisid mehi kuulmatul kombel. Kui üks suurem laevaselts tahtis avada oma töövahetalitusbürood, pakkus üks n.n. Heuerbaasi delegatsioon büroo juhile 3 marka iga meremehe eest, mis nende kaudu peale munsterdatakse.

Sama laevaselts tarvitas aastas 11.000 meremeest. See juba näitab, kuidas tol ajal nüüti meremehi, sest need pidid tasuma „Heuerbaasi“ pidajatele kõik kulud. 1903. a. hakati meremeeste organisatsioonide ja avaliku arvamise pealekäämisel nõudma „baasi“ pidajalt võimude luba, mida võis võtta ära, kui isik selleks ei kõlvanud. Vahetalitajad ei tohtinud pidada mingit äri, meremeeste tube ega varustada neid, isegi rahavahetamine ja pantidevõtmine keelati ega tohtinud vahetalitajad (baasi p.) olla ühenduses sääraсте isikutega. Kohamuretsemise vahetalitusel määrati kindlaks tasud, millest poole maksis laevaomanik ja poole meremees.

Oldi kohustatud pidama raamatuid ja paenutama end politseilise kontrolli alla. Säärasted korraldused olid muidugi meremeeste kasuks, kuid neist püüti hiilida mööda ja varustada võõraste lippudega laevu endisel viisil. Laevaomanikkude omad bürood ei võimaldanud, peale väheste erandite, mingit esindust ega kontrolli meremeestele oma asutuses. Ametnikud hankisid omale kõrvalteenistust võõraste laevade varustamisega ja meremeeste varustumuretsejailt altkäemaksu võttes. 1910. a. tehti pingutusi, et vahetalituskontorid kuuluksid seaduslikule alusele, aga asjata. Mõned rikkamad laevaomanikud ei võtnud oma büroodes üldse enam meremeestelt tasu ja paaris linnas moodustati järelvalveks pariteetlikud komisjonid.

Peale ilmasõda kaotati tasulised vahetalitused vastastikusel kokkuleppel ja moodustati pariteetlikud komisjonid umbes 1920. a. Genua konventsiooni alusel. 1924. a. aga said ametiühingute esindajad seaduslikul alusel büroode nõukogudesse, sest konventsiooni põhimõtteid tunnustati. 1925. aastal saksa kaptenid tarvitasid seaduslikku vahetalitust 100%, kuid mõned välismaa kaptenid tarvitasid siiski veel erabüroosid. 1931. a. alates ei anta aga erabüroode asutamiseks enam lube.

Konventsioon on aidanud mõjustada meremeeste olukorra paranemist ja sellega on ühinenud Rootsi, Soome, Norra, Jaapan, Eesti, Bulgaaria, Poola, Itaalia, Belgia, Saksamaa, Austraalia, Kreeka, Läti, Prantsusmaa, Luxemburg, Kuba, Jugoslaavia, Rumeenia ja Hispaania, kuna Inglismaa, Iiri, Taani ja Hollandi pole veel seda ratifitseerinud ja praegune konventsioon on veel mitmeti puudulik, sest rida küsimusi igasuguste smugeldajate suhtes on lahendamata. Organiseeritud meremeestel on siin veel ees lai tegevus ja nõudeväli, milleks tuleb rakendada tööle kõik jõud.

Ametiühinguline sisemine ringvaade.

AMETIÜHINGUD PÕHISEADUSE MUUTMISE VASTU.

Teatavasti otsustas E. T. Keskliit korraldada vastuaüksiooni põhiseaduse muutmisele, sest demokraatia piiramine muutub hädaohtlikuks töölistükumisele üldse, samuti ka ametiühingutele. Keskliidu poolt väljasaadetud

ringkirjade põhjal korraldavad ametiühingud mitmel pool koosolekuid tööliste küsimuse selgitamiseks ja levitavad keskliidu lendlehti, mis selleks puhuks trükiti 25.000 eksemplaris. Koosolekuid korraldavad Tartu ja t. kohtades asuvad ametiühingud. Tallinnas korraldab keskliit suurema vabaõhumüütingu Vene turul.

Kaevandustes ning pea kõigis tähtsamates kohtades korraldati koosolekuid kas sotsialistliku partei või ametiühingute poolt.

Peale ametiühingute astus keskliit kontakti ka tehaste töölisanemate ja töölisanõukogudega, saates käitistesse selgitavaid lendlehti kui ka kõnelejaid tööliste üldkogude koosolekutele.

TAGURLUS RÜNDAS AMETIÜHINGUID.

Kaitsepolitseinikud vallandati ametist.

E. T. Keskliit valvel.

Eesti marutagurline-fashistlik liikumine vabasõjalaste süütut silti viigilehena tarvitas on asunud proovima omi hambaid ka ametiühingute kallal. Peale Tapa toorest ja äärmiselt jõhkrat löömingut Narva „kangemad vabadussõjalased“ panid kohalikus ametiühingute ruumides toime rüüstamise, kus teiste hulgas asus ka keskliitu kuuluv Narva Toidu- ja Maitseainete Töölise Ametiühing.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juhatus on jälginud pideva huviga viimaseaja poliitilisi sündmusi, et võtta tarvitusele kõik abinõud ametiühingute kaitseks ning astus vastavaid samme sotsialistliku partei riigikogu rühma kaudu.

Ametiühingute rüüstajad said võrdlemisi kerge karistuse ja Narva kaitsepolitsei võeti ette tuulutamine, kusjuures rüüstamisest osavõtnud ja nendega ühenduses olevad ametnikud vallandati, kuid praegust üldist olukorda arvesse võttes pole üllatus, kui mõni jooanud vabadussõjalaste bande isamaalise kartulivee auru all paneb toime mõne Narva rüüstamisele sarnaneva „akti“.

Töölisorganisatsioonid peavad igatahes olema valvel klassivõitluse muutudes teravamaks ning tarbekorral looma enesele tugeva kaitseorganisatsiooni fashistlike ringkondade määratsemise vastu, kuigi „vabadussõjalaste“ õõnes-demagoogiline liikumine hääbub arvavasti enese tühjusse.

VALITSUSASUTISTE TÖID TEHTAGU MAJANDUSLIKUL TEEL.

Vangid suurendavad tööpuudust.

Valga Töölise Ühingu juhatuse andmetel teenivad meie ettevõtjad riigi ja omavalitsuse töödel vaheltkasu rohkem kui õigustatud. Suur vaheltkasu saadakse muidugi sel teel, et töölisele maksetakse äärmiselt madalat palka. Näit. Karula metskonna riigimetsa kuivatuskraavi töödel saab ettevõtja 15 s. kantmeestri, tööline saab 8 senti, kuna 7 senti kantmeestrist jääb ettevõtjale „lisaväärtusena“. Töölisühingud ja artellid võiks väga hästi neid töid hankida omale ja maksa oma liigetele inimväärilisemat töötasu, kuid riigi- ja omavalitsused ei tahagi nähtavasti anda töid artellidele ja ühingutele. Hankeetvõtjatega võistlemiseks puudub aga ühingutel sageli kapital, kautsjonide maksmiseks. Keskliidu juhatus omalt poolt püüab teha, mis tema võimuses, et riigi- ja omavalitsuste töid tehtaks tulevikus majanduslikul teel andes töö ametiühingute või artellide kätte.

Samuti suurendavad vangid tunduvalt tööpuudust, sest neid paigutatakse isegi hoajaja

töödele. Nii on Valga töölise ühing saanud vangimajast andmeid, mille järele on tänavaid puhastamas, heina ja maaparandus töödel, turbarabas, isegi linnas maalritööl 68 vangi. Kui isegi väikeses Valgas nii palju vangi töötuil leiva ära võtavad, siis on mujal seisukord veelgi raskest. Sellaseid andmeid peaksid teisedki ametiühingud keskliidule saatma, mis kergendaks keskliidu tegevust töölisuhvide kaitsmisel, eriti muidugi nende küsimuste puhul.

SADAMATÖÖLISTE ORGANISATSIOONIDE VÕITLUSTEST.

Tallinna sadamatöölise ühikusel tuleb pidada visa võitlust ooteruumi pärast, mida läks korda ametiühingul saada kätte veeteede valitsuselt peale protestkoosolekuid ja märgukirjade sadu ning nüüd, kus ruumid valmimas ja igapäev võidakse anda üle, tahetakse need anda stividoride ühingu korraldusse, millega sadamatöölised ei saa olla kuidagi päri ja protestivad veeteedevalitsuse sellase teguviisi vastu, sest stividoride ühingul pole mingit õigust sadamatöölise poolt kätte võidetud ruumidele.

Läbirääkimiste tulemusena on ühe kontoriga ametiühisuse juhatusel läinud korda kaubelda välja mõningaid soodustusi töösaamise suhtes.

Pärnu sadamatöölise ühingu juhatusel läks korda Vylhvizeni kontoriga sõlmida kokkulepe, mille järele sellele kontorele tulevad laevad lähivad ametiühingule laadida. Ametiühing laadis paar laeva täis, kuid siis läksid Pärnu stivid ja laevakontorid marru ning panid kõik rattad käima, et saada laevu sadamatöölise ühingu käest omale. Ühingu liikmed said ühingu töödel hoopis suuremat tasu kui kontorid maksid. Viimase laeva neil läkski korda hankida oma kätte, kuid tulevikus, kui säärased nähted korduvad, tahab sadamatöölise ühing I. T. F-i kaudu avaldada survet neile kaptenitele kui ka laevakontoretele, kes ametiühingult töö ära kisivad.

TRANSPORTTÖÖLISTE ESINDAJA PRAHASSE.

Prahas peetakse neil päevil Rahvusvahelise Transporttöölise Föderatsiooni kongressi, mis kestab nädal aega ja kuhu sõidavad kõigi viie ilmajao transporttöölise organisatsioonide esindajad. Eesti transporttöölise organisatsioonidest sõitis raudteelaste keskküingu esindaja Rukki Prahasse, kuna majanduslikkul põhjustel polnud võimalik teistel väiksematel transporttöölise organisatsioonidel oma esindajaid Prahasse saata. Sms Rukki sõit Prahasse on ka ühenduses transporttöölise liidu ellukutumise küsimustega.

AJAKIRJANDUSE MÜÜJATE ÜHING NÕUAB KIOSKIDE RENDI ALANDAMIST.

Eesti ajakirjanduse müüjate ühingu üldkoosolekul k. a. mai kuus otsustati asutada matusekassa, kust ühingu liikme surma korral antakse toetust kr. 50. Nüüd on matusekassa juba alustanud tegevust ja annud toetusi välja.

Viimasel üldkoosolekul juulis otsustasid E. ajakirjanduse müüjate liikmed pöörduda ühise märgukirjaga linnavalitsuse poole, et kioskide renti saaks alandatud, sest praegused rendid on enampakkumisel aetud äärmiselt kõrgeks. Näiteks kõrvalisemad kioskid Narva maantee raioonis maksavad kuni 28.000 senti aastas linnavalitsusele, Scheeli panga vastas oleva kioski eest maksti koguni 267.000 senti, nüüd muidugi vähem, sest säärast suurt summat muidugi ei too sisse kiosk.

Ühingu liigete olukorda raskendab veel see, et igas plangus tehakse putkad lahti, mis võistlevad kioskidega.

SAVITÖÖLISED STREIGITULEMUSI ARUTAMAS.

Savitöölised Tallinnas oma ühingu üldkoosolekul 17. juulil kuulasid ära streigi aruande, mis kiideti heaks, samuti streigikomitee tegevus, kuigi mõnel poolt tehti etteheiteid, et streigikomitee olevat teinud tööandjatele ühes punktis teatavaid järelandmisi, mis aga võitluse läbiviimisel osutus paratamatuks. Üks ühingu liige otsustati streigimurdjana heita välja, kuid hääletamisel ettetulnud arusaamatuse tõttu lükkati väljaheitmise otsustamine järgmiseks üldkoosolekuks.

ANTSLA TÖÖLISMAJALE PANDI NURGAKIVI.

Suuremad töölispidustused.

Antsla töölisorganisatsioonid praegusele raskele olukorrale vaatamata on jõudnud nii kaugele, et puhkepäeval, 7. augustil toimus pidulik töölismajale nurgakivi panek, mille puhul korraldati suuremad töölispidustused spordivõistlustega.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu esindajana võttis nurgakivi panekust ja pidustustest osa A. Tiitus ning E. S. T. P. keskkomitee esindajaks oli keskkomitee esimees Mihkel Martna, kes esinesid vastavate tervituskõnedega.

Antsla seltsimeeste algatus on eeskujuks kõigile teistele ametiühingutele oma peavarju soetamiseks, sest omad ruumid on üheks ametiühingule arenemise oluliseks eeltingimuseks. Sel alal on meil Soome seltsimeestelt palju õppida, kus töölismaju on rohkem kui kirikuid.

JÄRVAKANDI TÖÖLISÜHING ASTUS KESKLIITU.

Järvakandi tööliste ühing registreeriti hiljuti kohtu-siseministeeriumis ja vaatamata kõigile takistustele, mis omal ajal tehti tööandjate poolt isegi tööliste koosolekute kokkukutsumiseks, peeti ühingu esimene üldkoosolek eelmises kuus peale töö lõppu. Ruumikas tööliste oote- ja söögiruum kogunes tungil täis tugevaid, poolalasti pruunikas põlenud töölisi ning rõõmustavalt võib märkida seda, et koosolekut võttis osa kaunis palju naistöölisi, kes tavaliselt suhtuvad töölisliikumisse võrdlemisi passiivselt.

Ametiühingute ülesannete ja sihtide üle kõneles keskliidu instr. J. Mikhelson, mille järele valiti juhatusse Aug. Tammik, August Soosaar, Alfred Nääs, Jüri Matson ja Aleksan-

der Tasane; revisjonikomisjoni Elmar Nääs, Voldemar Tesnik ja Kristjan Suburg.

Sisseastumise maksu määrati 50 s. meestele ja 25 s. naistele ning liikmemaksu 1% palgast, mis peetaks kinni palgamaksmisel, kui ühingu juhatusel läheb korda sõlmida vastav kokkulepe käitise juhatusega. Säärane korraldus kergendaks tunduvalt laekuri tegevust.

Kõikide ametiühingute koostöö vajadust tarvilikuks tunnustades otsustati astuda ühel häälel Eestimaa Töölisühingute Keskliitu, kellel on olnud juba pikemat aega side Järvakandi töölistega.

Raskusi sünnitab uue ametiühingu arengule ainult Järvakandi tehaste ebakindel seisukord tööjõu vajaduse suhtes, sest viimasel ajal on töölisi käitise massiliselt vallandatud. Liiguvad aga kuuldused, et neid vallandamisi „sooritatakse“ surve avaldamiseks vallitsusrikkondadele, et siis oleks leida kergem vastutulekut mitmesuguste soodustuste saamiseks.

Peale muu äratas tähelepanu see seik, et vallandatud hulgas olid ka mitmed ametiühinglased, mis muidugi laseb oletada seda, et vabrikavalitsus ei vaata ametiühingulise liikumise tekkimisele just hea pilguga ning siis juba otsitakse põhjusi ametiühinglasist vabanemiseks, kuid Järvakandi tööliskond ei lase end sellest heidutada, vaid võitlevad edasi vankumatult oma organisatsiooni loomisega ja kindlustamisega.

KÄRDLA TÖÖLISKOND PRESSI ALL.

Kärdla kalevivabriku tööliskond elab äärmiselt raske surve all tööandjate poolt. Igasugust organiseerimiskatset püütakse lämmatada juba idus kas vallandamise või mõnel muul teel. Tööliste olukord vabrikus on raske, sest vabriku ruumid ja masinad on iganenud ega vasta enam tervishoiu minimaalsetele nõuetele. Vabrikust püütakse hoida eemal igat võrrast kui katku pisilast, et välisilmas ei teetaks, milline olukord kohal on. Kärdlale omaste noaaegsete sisseseadetega võib käitis ju töötada ja anda veel mitmemiljonilist puhaskasu aastas, kuid see on võimalik ka selle tõttu, et tööliste palgad kõiguvad 60—100 vahel, võib juba kujutada ette, millises olukorras oleksid töölised, kui nad mitte ei saaks teatavat palgalisa sel teel, et paljudel on oma majad, peavad mõnda loomakonti või siga, kana ning harivad peale päevatöö põllulapikest või aeda.

Ametiühingulist organisatsiooni kohal pole, mis seletatav eelnim. survega, pealegi takistab töölisliikumist ja igasugust organiseerimistööd suur usuhullustus, mis võtnud tolles kaunis, mererannal rohelusse uppumas alevikus niivõrd suure ulatuse, et kohal arvatakse olevat mõni paarkümmeend usuühingut ja kuidas sa siis tuled ametiühingusse, kui „kiri“ ütleb, et tuleb kuulda jumalast säetud ülemate sõna nurisemata.

Igatahes võtab veel aega, enne kui Kärdla tööliskond suudab luua omale elujõulist ametiühingut, kuid seegi oleks visa tööga juba lähema aja küsimus.

SINDI TÖÖLISTE OLUKORD HALVENEB.

Sindi alevivalitsus kõrgendas vabrikualitsusel kinnisvaramaksu täiesti põhjendatult, sest senine maks oli naeruväärt väike. Vabrikualitsus omalt poolt astus pöörasema samm, mida üldse võidakse kujutada ette. Ajal, milal töötava rahva olukord aina raskeneb, palku kärbitakse ja töölisi vallandatakse, tõstis vabrikualitsus tööliste üüri 100%, mis tabab väga raskelt tööliskonda, sest Sindi töölised asuvad suuremalt jaolt eranditult vabriku kasarmutes ning palgad tekstiiltööstuses on äärmiselt madalad. Töölisnõukogul ja ametiühingu juhatusel on sel alal vabrikualitsusega mõndagi piiki murda.

Töõandjad, varustades töölisi natuuras, on viimaseid alati püüanud ning sellepärast ongi üheks ametiühingute nõudeks, et palka maksetaks rahas. Sindi vabrikualitsus muretseb juba pikemat aega tööliste puid, kuid hoopis kallima hinnaga, kui töölised ise võisid osta. Töölised said umbes 5 kr. ja rohkemgi süllalt „kaapida“. Nüüd töölised muretsevad ise hoopis paremad puud odavama hinnaga.

Vabrikualitsuse igavaguste selleaoliste võtete vastu peaksid töölised organiseeruma kindlalt oma ametiühingu ümber, sest ainult ühiselt suudetakse panna vastu kapitalistide kuramissüsteemile.

AUSTRIA AMETIÜHINGUTE RASKEM AASTA.

Austria ametiühingute liidu häälekandja andmetel oli möödunud aastal töötuid kaubanduses ja tööstuses 363.000 s. o. 70.000 rohkem kui 30. a. kuid sinna ei kuulu suur osa töötuid, kes kaua vältava töötaoleku tõttu registreerimata, samuti ka põllumajanduses ja metsanduses tegutsenud isikud. Väljarändamise võimalused on samahästi kui kadunud ja 31. a. on koguni 17.000 slovakiya maatöölisi rännanud sisse Austriasse.

Austrias on huvitav see asjaolu, et niipalju kui töötute arv kasvas, langes ametiühingute liigete arv. Töötute arv kasvas 70.000 võrra, kuna vabaametiühinguliselt organiseeritud teenijate ja tööliste arv langes 72.500. Juba aastaid näitavad andmed, et liikmete arvu languse põhjuseks vabaametiühingute os majandusliku surutise kohutav kasv ja suur tööpuudus.

Tööpuuduse kasv on nõudnud aga ametiühingult suuremaid ohvreid toetuste näol. Sissetulekuid oli 21,1 milj. shillingit ja väljaminekuid 23,8 milj. sh. väljaminekud ületasid sissetulekuid 12,8%. Tööpuuduse ja m. t. toetusteks anti üksi 10,6 milj. shillingit välja. Eeltoodud arvud tõendavad vabaametiühingute suurt solidaarsust ja ohvrimeelt ning töötute masside äärmist viletsust.

1931. a. lõpul oli austria vabaametiühingutes 582.687 liiget, millest 77,95% mehi ja 22,05% naisi. Võrreldes 1930. a. on liigete arv langenud 11,06%.

Kuni 31. a-ni austria ametiühingute aastane sissetulekute kogusumma ületas alati tuntava protsendiga väljaminekud, kuid 31. a. olid juba väljaminekud umbes $\frac{1}{2}$ suuremad sissetulekuist, mis tingitud praeguse kapitalistliku korra kaugeleulatavast ja valusast kriisist.

Austrias ja Saksamaal on küll riiklik tööpuuduse vastu kindlustus olemas, kuid töötavate masside viletsus on riiklikule kindlustusele vaatamata nii suur, et vabaametiühingud on sunnitud andma välja määratud summe oma liigete toetuseks tööpuuduse puhul.

AMETIÜHINGUTE VÕITLUSED SHVEITSIS.

Liigete arv suurenes 12.000 võrra.

Shveitsi vabaametiühingud, millede liigete arv suurenes 12.000 võrra, vaatamata äärmiselt teravale majanduslikule kriisile, on saavutanud tähelepanuväärt tulemusi ametiühingulistes võitlustes. 1931. a. jooksul 14. ametiühingu sooritasid 455 aktsiooni, millest 72.000 mees- ja naistöölisi võtsid osa, millest 28 korral oli streike 1439 osavõtjaga, kuna 427 korral töötülid lahendati läbirääkimiste teel. See tõendab, et ametiühingud on püüdnud küsimusi lahendada läbirääkimiste teel ja streiki tarvitanud võitlusabinõuna siis, kui läbirääkimised ei annud tulemusi või kui streigi kaudu oli võimalik saavutada paremaid tulemusi. Streikide kestvus oli läbistikkult 14 päeva, mille jooksul maksti 96.000 fr. toetust. Aktsioonidest lõppesid 43 täieliku võiduga, 35% osaliselt ja ainult 11% ei annud ainelisi tulemusi ning 11% töötülidest jätkus käesoleval aastal.

Eeltoodu tõendab, et ebadeige on nende seisukohad, kes püüavad tõendada, et ametiühingud pole võimelised üldse kriisi ajal midagi ära tegema.

Esiplaanil oli möödunud aastal palgavõitlused, mis ei peetud ainult palgavähendamiste vastu, vaid isegi arvukatel kordadel läks korda palgakõrgendusi suruda läbi. Mitte vähem kui 154 palgavõitlust lõppes palgakõrgendusega 10.000 töölisele. Peale selle suudeti hoida ära rida palgavähendusi.

Võitlused tööliste suvepuhkuse eest jäid kriisi tõttu küll tahaplaanile, kuid siiski suudeti 6000 töölise suvepuhkuse tingimusi tunduvalt parandada. 43.000 töölisel läks korda lühendada tööaega nädalas 18.300 tundi, mis tööpuuduse ajal on eriti tähtis. Mõnedel töölistel suurenes vaba aeg 4 tunni võrra nädalas. 689 käitises 9090 töölise kohta sõlmiti uusi kollektiivlepinguid, mis neid kaitsevad tööandjate vastu.

SISUKORD: 1) Ametiühinglased, töölised — presidendi vastu. 2) Töötud ja ametiühingud. 3) Ametiühingute ühisaktsioon. 4) Majanduskorra ümberloomine. 5) Maatööliste organisatsioonid välismaal. 6) Belgia viimastest streikidest. 7) Käsitöölised maksu alla. 8) Saksa vabaametiühingute front kindel. 9) N. Andresen — Klassivõitluse kandejõud. 10) XVI rahvusvaheline töökonverents. 11) Kaks fronti vastamisi. 12) Ametiühingulise liikumise reformi probleemidest. 13) Meremeeste võitluse algpäevilt. 14) Ametiühinguline sise- ja välistöö.

Toimetuse: E. Joonas, K. Must, L. Metslang, J. Mihkelson. Vastutav toimetaja: K. Must. Väljaandja E. Töölisühingute Keskkliit. Ilmub Tallinnas kord kuus. Tellimishind: aastas 60 senti, 6 kuud 30 senti, üksiknumber 5 senti. Toimetuse ja talituse: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. 460-52

Kirjast. o.-ü. „Täht“ trükikoda, V. Pärnu mnt. 31. 1932.